



Belevingsonderzoek Arbeidsmigranten

Provincie Limburg, 2013

Inhoud

Inhoud	3
Inleiding	4
Aanleiding	4
Leeswijzer	4
Conclusies	5
1. Limburgse samenleving	6
1.1 Aanwezigheid arbeidsmigranten	6
1.2 Arbeidsmigranten in de directe leefomgeving en eigen ervaringen	6
1.3 Arbeidsmigranten in de samenleving	7
2. Huisvesting	9
2.1 Huisvesting in Limburg	9
2.2 Huisvesting in eigen omgeving	10
2.3 Helpen van arbeidsmigranten.....	10
3. Economische ontwikkeling	12
Bijlage 1 Kenmerken onderzoek	14
Representativiteit	14
Achtergrond burgers	14

Inleiding

Aanleiding

Limburg herbergt vele arbeidsmigranten en zal de komende jaren nog meer behoefte krijgen aan 'hoofden en handen' van buitenaf. De huidige opleving van de werkloosheid ten spijt, zal onder invloed van de demografische ontwikkeling binnen enkele jaren een tekort van tienduizenden werknemers ontstaan, naar verwachting circa 32.000 banen in 2016 (RAIL, 2012). Op de langere termijn zijn de vooruitzichten nog alarmerender: de komende dertig jaar zal de Limburgse beroepsbevolking door de demografische ontwikkeling met bijna 30 procent teruglopen.

Nederland is in het verleden niet altijd goed in staat gebleken migranten snel en blijvend te integreren op de arbeidsmarkt en in de samenleving. In 2011 nog heeft de tijdelijke commissie Lessen Uit Recente Arbeidsmigratie (LURA) geconcludeerd dat Nederland tekort schiet in het 'in goede banen' leiden van de (blijvende) toestroom van arbeidsmigranten uit Midden- en Oost- Europa. Voortbouwend op deze conclusies pleitte de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) onlangs in haar rapport 'in betere banen' voor meer aandacht voor potentiële schaduwkanten van arbeidsmigratie, zoals overlast voor de lokale en regionale bevolking. De WRR wijst erop dat de negatieve situaties en slechte ervaringen met immigratie in het verleden, tot een tweedeling in de Nederlandse samenleving heeft geleid. Een deel van de bevolking wil migratie beperken, een ander deel ziet de voordelen ervan.

De verwachte toename van arbeidsmigranten in Limburg roept de vraag op welke opvattingen en beelden er op dit moment in de Limburgse samenleving leven ten aanzien van arbeidsmigranten. Is bijvoorbeeld ook in Limburg de door de WRR gesignaleerde tweedeling waarneembaar? Hoe groot is het maatschappelijk draagvlak voor arbeidsmigranten en waar zitten eventuele aandachtspunten?

De Provincie Limburg heeft zich de ambitie gesteld arbeidsmigratie zo te benutten en ondersteunen dat het de koers en ambities van de provincie Limburg versterkt. Om meer zicht te krijgen op mogelijke vraagstukken waaraan zij een bijdrage zou kunnen leveren, heeft de Provincie opdracht gegeven tot een bevolkingsonderzoek naar de beelden en opvattingen bij de Limburgse bevolking ten aanzien van arbeidsmigranten.

Leeswijzer

Voor het Belevingsonderzoek Arbeidsmigranten hebben bijna 1200 Limburgers en bijna 400 Nederlanders een vragenlijst ingevuld. De resultaten worden in dit rapport weergegeven. Waar mogelijk en relevant (verschillen groter dan 5 à 8 procent) worden ook uitspraken gedaan op COROP-regio, voor verschillende leeftijdscategorieën of voor Nederland. Alle resultaten die in dit rapport staan, zijn representatief. In bijlage 1 staan de overige kenmerken van het onderzoek.

Eerst worden enkele conclusies van het Belevingsonderzoek Arbeidsmigranten weergegeven, gevolgd door een hoofdstuk over de Limburgse samenleving. In hoofdstuk 2 worden de resultaten voor huisvesting weergegeven, gevolgd door de resultaten voor economische ontwikkeling in hoofdstuk 3.

Conclusies

Enkele conclusies die uit dit Belevingsonderzoek Arbeidsmigranten getrokken kunnen worden, worden onderstaand weergegeven. De cijfers zijn in de volgende hoofdstukken te vinden.

1. Burgers denken verschillend over de aanwezigheid van arbeidsmigranten in Limburg. Ongeveer een kwart van de burgers staat er zeer negatief/negatief tegenover, ongeveer een vijfde positief en ongeveer de helft neutraal. Nederlanders denken hier niet anders over.

2. Burgers komen arbeidsmigranten vooral tegen in de buurt, en op straat/school/in de winkel. In mindere mate komen burgers arbeidsmigranten tegen op het werk, in Limburg nog wat minder dan gemiddeld in Nederland. 14 % van de burgers vindt arbeidsmigranten een verrijking voor de samenleving, eenderde vindt van niet. Iets minder dan de helft van de burgers denkt dat arbeidsmigranten voor meer overlast en criminaliteit zorgen dan autochtonen.

3. Ongeveer eenderde van de burgers vindt dat arbeidsmigranten zelf mogen weten waar ze willen wonen. Bijna de helft van de burgers staat neutraal tegenover huisvesting van arbeidsmigranten in de eigen stad of het eigen dorp. Ook staat bijna de helft van de burgers neutraal tegenover huisvesting van arbeidsmigranten in de eigen straat. Het aantal burgers dat 'zeer negatief/negatief' als antwoord geeft is in Limburg lager dan in Nederland.

4. Komen arbeidsmigranten in de straat van een burger wonen, dan is meer dan de helft van de burgers (waarschijnlijk) bereid om de arbeidsmigranten te helpen met praktische problemen, zoals het invullen van formulieren. Tweederde van de burgers is (waarschijnlijk) bereid om de arbeidsmigranten beter te leren kennen. Nederlanders zijn vaker (waarschijnlijk) niet bereid om samen een activiteit in de buurt te organiseren dan Limburgers. Limburgers zijn eerder bereid arbeidsmigranten te helpen met praktische problemen dan Nederlanders.

5. Ongeveer 20 % van de burgers ziet arbeidsmigranten als kans voor de economische ontwikkeling van Limburg, 40 % ziet hen eerder als bedreiging. Iets meer dan de helft van de Limburgers denkt dat arbeidsmigranten in een sterke of beperkte mate werkzaam zijn in banen die ook door autochtonen ingevuld zouden kunnen worden. Nederlanders denken hier niet anders over.

6. Limburgers en Nederlanders denken over veel vragen hetzelfde. Burgers in Noord-Limburg denken bij veel vragen negatiever over arbeidsmigranten dan burgers in Midden-Limburg en burgers in Zuid-Limburg. Burgers die meer dan twee keer modaal verdienen denken bij veel vragen positiever over arbeidsmigranten dan burgers die minder verdienen.

1. Limburgse samenleving

1.1 Aanwezigheid arbeidsmigranten

Burgers is gevraagd hoe ze in het algemeen tegenover de aanwezigheid van arbeidsmigranten in Limburg staan, zie Tabel 1. Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp.

	Limburg	Nederland
Zeer negatief/negatief	25,6%	30,1%
Neutraal	48,0%	45,7%
Positief/zeer positief	17,7%	15,9%
Weet niet/geen mening	8,7%	8,3%

Tabel 1: Hoe burgers tegen de aanwezigheid van arbeidsmigranten in Limburg staan

1.2 Arbeidsmigranten in de directe leefomgeving en eigen ervaringen

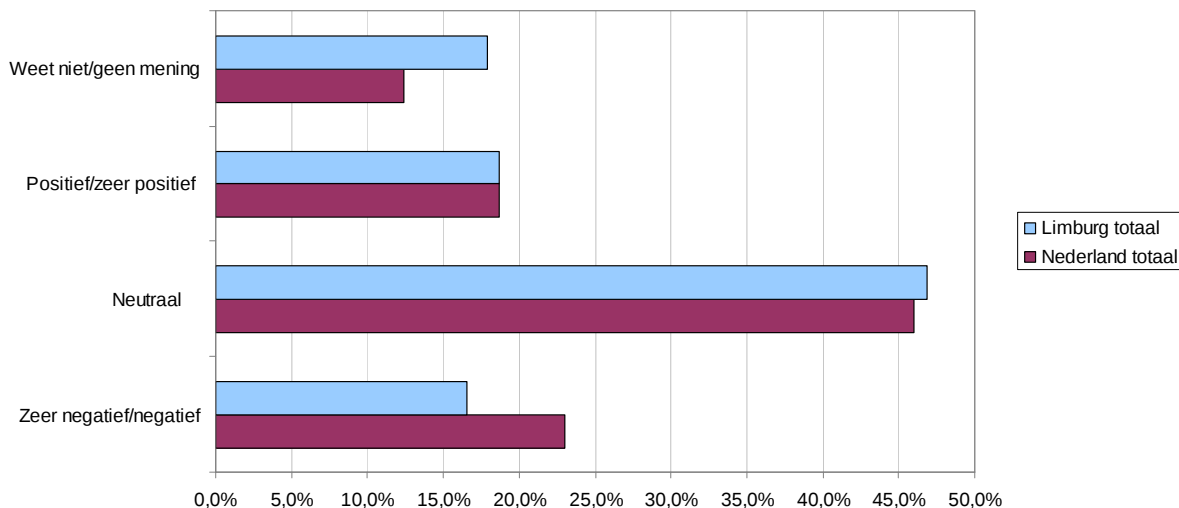
Burgers is daarnaast gevraagd waar en in welke mate ze arbeidsmigranten in hun directe woon- en leefomgeving tegenkomen, zie Tabel 2. Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp. Uitzondering hierop is dat Nederlanders aangeven arbeidsmigranten vaker 'regelmatig' of 'soms' tegen te komen op het werk dan Limburgers.

	In de buurt Limburg	In de buurt Nederland	Op het werk Limburg	Op het werk Nederland	Op straat/school/in de winkel Limburg	Op straat/school/in de winkel Nederland
(Bijna) nooit	13,2%	9,6%	43,6%	27,8%	9,7%	9,3%
Zelden	14,6%	14,1%	15,2%	16,2%	11,9%	11,6%
Soms	34,4%	36,1%	20,0%	27,5%	31,0%	32,8%
Regelmatig	25,5%	28,3%	12,8%	20,2%	33,0%	32,3%
Vaak	12,2%	11,9%	8,3%	8,3%	14,5%	13,9%

Tabel 2: Waar en in welke mate burgers arbeidsmigranten in hun directe woon- en leefomgeving tegenkomen

Burgers in Noord-Limburg geven aan arbeidsmigranten vaker 'regelmatig' of 'vaak' tegen te komen in de buurt of op straat/school/in de winkel dan burgers in Midden-Limburg en Zuid-Limburg. Burgers die minder dan modaal verdienen komen arbeidsmigranten minder op het werk tegen dan burgers die meer verdienen.

In Figuur 1 staat weergegeven wat de ervaringen van burgers met arbeidsmigranten zijn. De negatieve ervaringen hebben onder andere te maken met het gedrag van arbeidsmigranten en de overlast die ze veroorzaken, en met het gevoel dat werklozen door arbeidsmigranten geen of minder kans op een baan hebben.



Figuur 1: Ervaring van burgers met arbeidsmigranten

Het aantal burgers dat 'zeer negatief/negatief' als antwoord geeft is in Limburg lager dan in Nederland. Burgers die meer dan twee keer modaal verdienen geven vaker aan positieve/zeer positieve ervaringen met arbeidsmigranten te hebben dan burgers die minder verdienen, respectievelijk 28,6 % ten opzichte van 14,8 % van de burgers die minder dan modaal verdienen en 18,0 % van de burgers die één tot twee keer modaal verdienen.

1.3 Arbeidsmigranten in de samenleving

14 % van de burgers vindt dat arbeidsmigranten een verrijking voor de samenleving vormen, zie Tabel 3. Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp.

Burgers in Noord-Limburg geven vaker 'helemaal oneens/oneens' als antwoord (39,1 %) ten opzichte van burgers in Midden-Limburg (35,5 %) en Zuid-Limburg (28,8 %). Ook burgers tussen de 25 en 64 jaar geven vaker 'helemaal oneens/oneens' als antwoord.

Burgers die meer dan twee keer modaal verdienen geven vaker aan arbeidsmigranten een verrijking voor de samenleving te vinden dan burgers die minder verdienen, respectievelijk 24,7 % ten opzichte van 13,2 % van de burgers die minder dan modaal verdienen en 11,8 % van de burgers die één tot twee keer modaal verdienen.

	Limburg	Nederland
Helemaal oneens/oneens	33,0%	34,6%
Niet eens/niet oneens	34,0%	32,3%
Eens/helemaal eens	14,3%	15,9%
Weet niet/geen mening	18,7%	17,2%

Tabel 3: Mate waarin arbeidsmigranten een verrijking voor de Limburgse samenleving vormen

Daarnaast denkt 46 % van de burgers dat arbeidsmigranten in een sterke of beperkte mate voor meer overlast en misdrijven zorgen dan autochtonen, zie Tabel 4. Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp.

	Limburg	Nederland
Sterk	20,3%	17,4%
Beperkt	25,8%	26,0%
Neutraal	26,1%	30,8%
Niet	10,2%	10,6%
Weet niet	6,6%	6,1%
Geen mening	10,9%	9,1%

Tabel 4: Mate waarin burgers denken dat arbeidsmigranten meer voor overlast en criminaliteit zorgen dan autochtonen

Burgers in Noord-Limburg geven vaker 'sterk' of 'beperkt' als antwoord (57,9 %) ten opzichte van burgers in Midden-Limburg (46,2 %) en Zuid-Limburg (40,4 %). Burgers die meer dan twee keer modaal verdienen geven vaker 'sterk' of 'beperkt' als antwoord (51,1 %) dan burgers die minder dan modaal verdienen (39,9 %) en burgers die één tot twee keer modaal verdienen (48,3 %).

2. Huisvesting

2.1 Huisvesting in Limburg

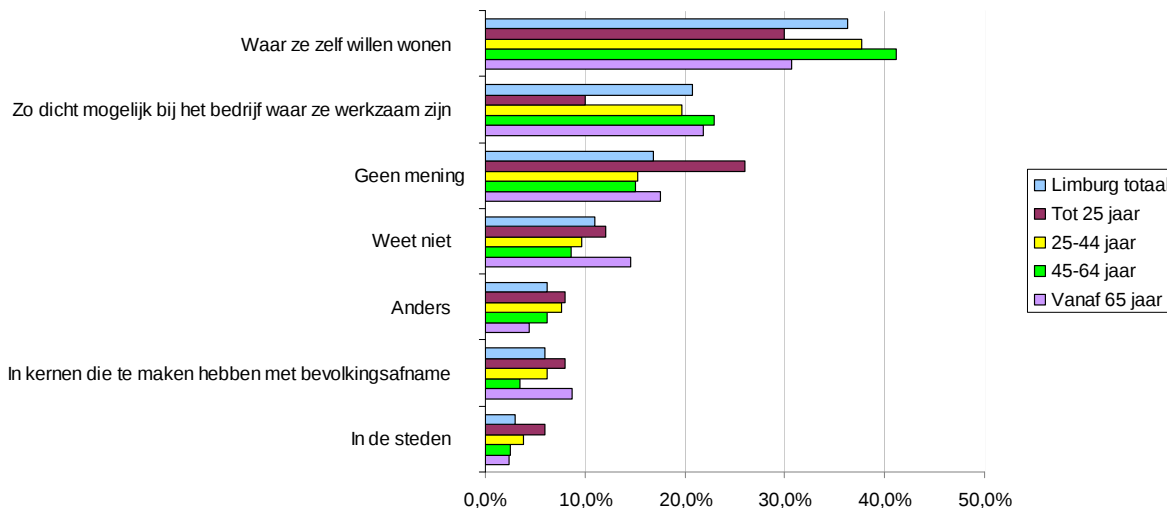
17 % van de burgers ziet het huisvesten van arbeidsmigranten in Limburg als kans om de gevolgen van de verwachte bevolkingsafname te verminderen, zie Tabel 5. Bijna de helft van de burgers weet het niet of heeft er geen mening over. Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp.

Burgers die meer dan twee keer modaal verdienen geven vaker 'ja' als antwoord (26,5 %) dan burgers die minder dan modaal verdienen (11,5 %) en burgers die één tot twee keer modaal verdienen (16,4 %).

	Limburg	Nederland
Ja	16,5%	11,1%
Nee	38,5%	38,4%
Weet niet	26,5%	30,8%
Geen mening	18,5%	19,7%

Tabel 5: Is het huisvesten van arbeidsmigranten in Limburg een kans om de gevolgen van de verwachte bevolkingsafname te verminderen?

Als burgers gevraagd wordt waar arbeidsmigranten het best gehuisvest kunnen worden, geeft ongeveer eenderde aan dat de arbeidsmigranten daar mogen wonen waar ze het zelf willen. Jongeren tot 25 jaar geven vaker 'geen mening' als antwoord en vinden vaker dat arbeidsmigranten zo dicht mogelijk bij het bedrijf waar ze werken moeten wonen (zie Figuur 2). Hoe meer burgers verdienen, hoe vaker ze vinden dat arbeidsmigranten zelf mogen weten waar ze willen wonen.



Figuur 2: Mening van burgers over huisvesting arbeidsmigranten

2.2 Huisvesting in eigen omgeving

Bijna de helft van de burgers staat neutraal tegenover huisvesting van arbeidsmigranten in de eigen stad of het eigen dorp (zie Tabel 6). Jongeren tot 25 jaar en de leeftijdscategorie 25 tot 44 jaar staan negatiever tegenover deze huisvesting dan de oudere burgers.

	Limburg	Nederland
Zeer negatief/negatief	19,1%	25,5%
Neutraal	48,5%	47,0%
Positief/zeer positief	14,2%	14,6%
Weet niet/geen mening	18,2%	12,9%

Tabel 6: Hoe burgers tegenover de huisvesting van arbeidsmigranten in hun eigen stad/dorp staan

Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp. Uitzondering hierop is dat burgers in Nederland vaker het antwoord 'zeer negatief/negatief' geven. Hoe meer burgers verdienen, hoe vaker ze 'positief/zeer positief' als antwoord geven.

Bijna de helft van de burgers staat ook neutraal tegenover huisvesting van arbeidsmigranten in de eigen straat (zie Tabel 7). Jongeren tot 25 jaar en de leeftijdscategorie 25 tot 44 jaar staan negatiever tegenover deze huisvesting dan de oudere burgers. Ook hebben jongeren tot 25 jaar vaker 'weet niet/geen mening' als antwoord gegeven en minder vaak 'neutraal' als antwoord dan de andere leeftijdscategorieën.

	Limburg	Nederland
Zeer negatief/negatief	26,1%	32,6%
Neutraal	45,2%	40,9%
Positief/zeer positief	12,7%	14,4%
Weet niet/geen mening	16,0%	12,1%

Tabel 7: Hoe burgers tegenover de huisvesting van arbeidsmigranten in hun straat staan

Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp. Uitzondering hierop is dat burgers in Nederland vaker het antwoord 'zeer negatief/negatief' geven. Hoe meer burgers verdienen, hoe vaker ze 'positief/zeer positief' als antwoord geven.

2.3 Helpen van arbeidsmigranten

Komen arbeidsmigranten in de straat van een burger wonen, dan is meer dan de helft van de burgers (waarschijnlijk) bereid om de arbeidsmigranten te helpen met praktische problemen, zoals het invullen van formulieren. Ook is meer dan de helft van de burgers (waarschijnlijk) bereid om de arbeidsmigranten beter te leren kennen (zie Tabel 8).

Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp. Uitzondering hierop is het '(waarschijnlijk) niet bereid te zijn' om samen een activiteit in de buurt te organiseren, Nederlanders geven dit antwoord vaker dan Limburgers. Ook zijn Limburgers eerder bereid arbeidsmigranten te helpen met praktische problemen dan Nederlanders.

Burgers ouder dan 45 jaar geven op alle vragen vaker het antwoord 'bereid te doen' of 'waarschijnlijk bereid te doen' dan jongere burgers. Dit geldt ook voor burgers die meer dan twee keer modaal verdienen ten opzichte van burgers die minder verdienen.

	Limburg	Nederland
Deze mensen beter te leren kennen		
(Waarschijnlijk) wel bereid te doen	66,3%	62,9%
(Waarschijnlijk) niet bereid te doen	21,2%	26,0%
Weet niet	12,6%	11,1%
Samen een activiteit in de buurt te organiseren		
(Waarschijnlijk) wel bereid te doen	42,6%	38,1%
(Waarschijnlijk) niet bereid te doen	36,6%	46,0%
Weet niet	20,7%	15,9%
Hen te helpen bij praktische problemen, bijvoorbeeld bij het invullen van een formulier		
(Waarschijnlijk) wel bereid te doen	65,3%	59,6%
(Waarschijnlijk) niet bereid te doen	23,3%	28,8%
Weet niet	11,4%	11,6%
Op elkaars kinderen te passen		
(Waarschijnlijk) wel bereid te doen	33,2%	37,4%
(Waarschijnlijk) niet bereid te doen	44,5%	47,2%
Weet niet	22,3%	15,4%

Tabel 8: De bereidheid van burgers om arbeidsmigranten te helpen

3. Economische ontwikkeling

Burgers zien de aanwezigheid van arbeidsmigranten in Limburg over het algemeen genomen eerder als bedreiging dan als een kans voor de economische ontwikkeling van Limburg, zie Tabel 8. Belangrijkste reden die hiervoor genoemd wordt is dat de Limburgse burgers werkloos zijn, terwijl de arbeidsmigranten wel aan het werk zijn.

Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp. Uitzondering hierop is dat iets meer Nederlanders arbeidsmigranten eerder als een bedreiging zien dan dat Limburgers dat doen.

	Limburg	Nederland
Als duidelijke kans	2,7%	2,8%
Eerder als kans	16,9%	16,4%
Eerder als bedreiging	22,8%	29,8%
Als duidelijke bedreiging	13,0%	12,4%
Geen van beide	23,6%	19,4%
Weet niet	8,2%	9,6%
Geen mening	13,0%	9,6%

Tabel 9: Hoe burgers tegen arbeidsmigranten aankijken in relatie tot de economische ontwikkeling

Burgers die meer dan twee keer modaal verdienen geven vaker 'als duidelijke kans' of 'eerder als kans' als antwoord (35,2 %) dan burgers die minder dan modaal verdienen (14,0 %) en burgers die één tot twee keer modaal verdienen (18,0 %). Burgers tussen de 25 en 64 jaar geven vaker aan het 'eerder als bedreiging' of 'als duidelijke bedreiging' te zien.

Burgers is ook gevraagd in welke mate ze denken dat arbeidsmigranten in banen werkzaam zijn die ook door autochtonen ingevuld zouden kunnen worden, zie Tabel 9. Vooral burgers in Noord-Limburg en van 25 tot 64 jaar denken dat dit in een sterke mate gebeurt. Rekening houdend met de onnauwkeurigheidsmarges van het onderzoek, denken Limburgers en Nederlanders hetzelfde over dit onderwerp.

	Limburg	Nederland
Sterk	29,0%	30,6%
Beperkt	24,9%	22,2%
Neutraal	23,7%	25,3%
Niet	3,7%	4,8%
Weet niet	7,7%	9,1%
Geen mening	11,0%	8,1%

Tabel 10: Mate waarin burgers denken dat arbeidsmigranten in banen werkzaam zijn die ook door autochtonen ingevuld zouden kunnen worden

Burgers die meer dan twee keer modaal verdienen geven vaker 'beperkt' als antwoord (36,8 %) dan burgers die minder dan modaal verdienen (18,1 %) en burgers die één tot twee keer modaal verdienen (25,5 %).

Bijlage 1 Kenmerken onderzoek

Representativiteit

De vragenlijst voor het Belevingsonderzoek Arbeidsmigranten is in december 2012 ingevuld door deelnemers aan een internetpanel. Er zijn 1163 geslaagde enquêtes afgenomen voor Limburgse burgers en 396 geslaagde enquêtes voor Nederlanders.

Bij de data is een weging gebruikt op basis van leeftijd, geslacht en COROP-regio om onder- en oververtegenwoordiging te corrigeren. Dit betekent dat de antwoorden van ondervertegenwoordigde groepen een zwaarder gewicht meegekregen hebben en de antwoorden van oververtegenwoordigde groepen een minder zwaar gewicht.

Alle resultaten die in dit rapport staan, zijn representatief. Wat betreft de resultaten op het niveau van geheel Limburg en Nederland, weten we met meer dan 95 % zekerheid dat het gevonden percentage in het onderzoek in werkelijkheid niet meer dan 5 % afwijkt. Voor de drie COROP-regio's weten we met 95 % zekerheid dat het gevonden percentage in het onderzoek in werkelijkheid niet meer dan 8 % afwijkt. Wat betreft de leeftijdscategorieën weten we met 95 % zekerheid dat het gevonden percentage in het onderzoek in werkelijkheid niet meer dan 6 % afwijkt.

Achtergrond burgers

Van de Limburgse burgers die mee gedaan hebben aan het Belevingsonderzoek Arbeidsmigranten zijn verschillende achtergrondkenmerken in beeld gebracht, zo is 46 % vrouw en 54 % man. 74 % is in Limburg geboren en 26 % niet. Wat betreft de hoogst voltooide opleiding, heeft 29 % middelbaar beroepsonderwijs voltooid, 22 % hoger beroepsonderwijs, 16 % mavo/vmbo, 12 % havo/vwo, 12 % lager beroepsonderwijs, 4% universiteit, 4 % basisonderwijs en 1 % heeft geen opleiding voltooid.

41 % van de burgers heeft een baan in loondienst of als zelfstandige, 31 % is gepensioneerd en 8 % is arbeidsongeschikt. 7 % is huisvrouw/huisman, 6 % werkloos, 5 % is scholier of student en 2 % heeft 'overig' als hoofdbezigheid. Wat betreft de leeftijdscategorieën is 9 % tussen de 15 en 24 jaar, 24 % tussen de 25 en 44 jaar, 37 % tussen de 45 en 64 jaar en 30 % 65 jaar en ouder. Uit de regio Noord-Limburg en Zuid-Limburg komen elk 33 % van de respondenten, uit de regio Midden-Limburg 34 %.

Van de Nederlandse burgers die mee gedaan hebben aan het Belevingsonderzoek Arbeidsmigranten zijn verschillende achtergrondkenmerken in beeld gebracht, zo is 55 % vrouw en 45 % man. Wat betreft de hoogst voltooide opleiding, heeft 30 % middelbaar beroepsonderwijs voltooid, 22 % hoger beroepsonderwijs, 14 % mavo/vmbo, 17 % havo/vwo, 8 % lager beroepsonderwijs, 7 % universiteit, 1 % basisonderwijs en 1 % heeft geen opleiding voltooid.

56 % van de burgers heeft een baan in loondienst of als zelfstandige, 7 % is gepensioneerd en 10 % is arbeidsongeschikt. 9 % is huisvrouw/huisman, 4 % werkloos, 12 % is scholier of student en 2 % heeft 'overig' als hoofdbezigheid. Wat betreft de leeftijdscategorieën is 16 % tussen de 15 en 24 jaar, 41 % tussen de 25 en 44 jaar, 36 % tussen de 45 en 64 jaar en 7 % 65 jaar en ouder.